



ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА
И СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК ДОО

Тел. 032/320-710. Факс. 032/320-712. e-mail: ovcar@vu1.net bsscacak@dsss.rs

Број 12

Датум и место издавања: 15.12.2013. Чачак

Тираж: 350

БИЛТЕН

ДЕЦЕМБАР 2013.

САДРЖАЈ

1. Подизање новог воћњака-Дипл.инг Снежана Драгићевић Филиповић
2. Правилна примена пестицида- Дипл. инг Весна Нишавић Вељковић
3. Складиштење и чување кромпира-Дипл.инг Борко Ивановић
4. Доношење пословних одлука на фарми-Дипл. инг Мирослав Јаћимовић
5. Управљање ризиком у пољопривреди ЕУ –Радован Шеварлић
6. Стање озимих усева у Моравичком округу и превентива против полегања стрнина-Милан Дамљановић

О чему треба водити рачуна приликом подизања новог засада воћа

Најважнији чиниоци у производњи воћа су: клима, положај, земљиште и човек.

Оријентација климатских прилика за воћаре практичаре је успевање постојећих воћних врста у непосредној близини. Воћке најбоље успевају на обронцима јер су изложене сунцу, па су према томе здравије, отпорније, имају тврђе дрво и лепши плод. На брежуљкастим теренима ублажава се појава касних пролећних и раних јесењих мразева, увек постоји благо струјање ваздуха и не постоји опасност од високог нивоа подземних вода.

Затворене долине, где се задржавају ваздушне масе, врло су непогодне за узгајање воћака.

Подземне воде не би смеле бити превисоке, највиши подземни ниво воде не сме бити изнад 60 - 70 цм. Корење не сме бити у води дуже од 8 дана, јер се може угушити.

Код нас су најпогодније јужне, југоисточне и југозападне стране, а непогодне северне и северозападне. Постављањем редова у смеру север-југ осигуравамо више светла воћкама.

Након крчења шуме или старог воћњака добро је 3 до 5 година гајити ратарске културе, а воћке ваља садити када у земљишту иструне све старо корење.

Све воћке захтевају дубока, прозрачна и плодна земљишта. Код припреме

земљишта треба испунити неколико важних услова:

- да се земљиште риголује на што већу дубину 60-100 цм,
- да се у земљиште унесу залихе фосфора и калијума,
- да се у целини добије што дубљи слој за несметани развој корена.

За интензивни воћњак треба извршити прихрањивање целе површине.

Припрему земљишта за јесењу садњу ваља обавити до краја августа, а за пролећну садњу до краја децембра.

Мелиоративно ђубрење је уношење вештачких ђубрива у све слојеве земљишта с циљем да се у земљишту осигурају залихе фосфора и калијума. Ти елементи се споро крећу у земљишту па је њихово додавање неопходно баш приликом риголовања, јер је тада једина могућност да се ђубрива унесу у дубље слојеве.

ПССС Чачак Снежана Драгићевић-Филиповић

Правилна примена пестицида

У процесу производње, већине гајених биљака, употреба пестициде је нужност, јер постизање квалитета и високих приноса не може се замислити без употребе средстава за заштиту биља-пестицида. Правилна примена пестицида је веома важна због опасности пестицида по здравље људи. Здравствена исправност пољопривредних производа, у великој мери, зависи од тога да ли произвођачи пољопривредних производа при употреби пестицида поштују све препоруке произвођача пестицида, односно воде рачуна о дози, концентрацији, каренци. Ови подаци су наведени у упутству за употребу средстава за заштиту биља које се налази на самом паковању препарата или на посебном папиру које прати паковање.

Пестициде је неопходно правилно употребљавати. За припрему течности за прскање потребно је употребљавати тачну дозу или концентрацију коју је препоручио произвођач средстава за заштиту биља. Никада не треба повећавати дозу примене пестициде од оне која је прописана. Ако нема ефекта, грешка је у времену примене или у избору средстава. Повећана доза неће решити проблем! Ефикасност заштите биљака не зависи само од одабраног средства (препарата) већ и од многих других чинилаца. То значи, можемо одабрати најефикасније средство, али ако га нисмо применили онда када је за то моменат, позитиван ефекат заштите ће изостати. Тада имамо вишеструку штету: нећемо остварити планирани принос, нећемо остварити планирани квалитет, загадићемо животну средину и нећемо решити проблем.

Правилна примена пестицида подразумева и поштовање каренце. Каренца је временски период који мора да протекне од последње примене

пестицида до бербе (жетве). То је време распадања односно разградње активне материје средства за заштиту биља, када је активна материја потпуно разграђена или се налази у незнатној количини која неће изазвати никакве штетне последице по здравље људи. Каренца постоји за сваки препарат који се користи у заштити биља и она је наведена у упутствима за њихову примену. Уобичајено је да се даје у данима. Најчешће тај рок износи 14-28 дана, мада постоје и средства са каренцом од 3-7 дана или чак 42 дана. Када је каренца дужа, што није реткост, онда се то средство примењује у ранијим развојним фазама биљне врсте па се тад наводи да је каренца обезбеђена временом примене или скраћено ОВП.

У различитим земљама каренца је различита. Познато је да су каренце за неке пестициде у САД много краће у односу на ЕУ, на пример каренца за каптан у САД је 0 дана, а у ЕУ је 21 дан. Постоје и супротни примери: каренца за манкозеп у јабуци у САД је 77 дана, а у ЕУ је 28 дана или каренца за хлорпирифос у САД је ОВП (обезбеђена временом примене) до почетка цветања, а у ЕУ је 28 дана. Ми спадамо у ред земаља где су ти прописи строжији. Из овога се може видети да каренце у свету нису хармонизоване што може бити проблем у међународној трговини. Поред каренце у упутству постоји и термин радна каренца која одређује улазак људи на парцелу након последњег третмана тим средством. Произвођачи морају строго водити рачуна о каренци која се налази у упутству за употребу и она се мора строго поштовати.

Обавеза свих произвођача је да правилно поступају са пестицидима и тиме допринесу очувању животне

средине и да производе здравствено безбедне производе како би се сачувало здравље свих корисника.

Весна Нишавић Вељковић, дипл.инг.
ПССС Чачак

Складиштење и чување кромпира

Током вађења и транспорта кромпира долази до повређивања кртола. По даласку у складиште приступа се сушењу кртола и зарашћивању рана. Да би се избегло „ знојење „ сушење се мора вршити ваздухом чија је температура за 2 – 3 степена нижа. Проветравањем складишта у временском периоду 10-15 дана могуће је губитке у транспирацији свести на минимум. Ако је ускладиштен кромпир са више механичких оштећења, зарашћивање ће бити најбрже при температури 15-20 степени целзијусових. Пожељно је да влажност ваздуха буде 90-95%. Након периода зарашћивања, температура у складишту се постепено спушта за 0.5 степени дневно да не би дошло до температурног стреса. Код кромпира намењеног преради (чипс, помфрит и др.) температуру у складишту треба одржавати на око 10 степени да би се избегло нагомилавање редукујућих шећера. Спречавање клијања кромпира врши се на одговарајуће ниској температури или хемијским средствима. Ако се користе препарати треба водити рачуна о каренци која је за већину препарата 42 дана. Свакако семенски кромпир се не третира хемијским средствима и потребно га је одвојити у складишту. Кромпир губи влагу приликом дисања и транспирације односно калира и долази до промене у квалитету. Ако се не испуне одређени температурни услови складиштења, кромпир који је намењен сетви ће услед повећане температуре пре клијати, односно доћи до нитавости клица и свакако касније до слабијег ницања и лошијег приноса а меркантилни кромпир биће лошијег квалитета и

знатно смањене количине од планиране. И поред свега приликом правилног складиштења сматра се да су губици у дисању и транспирацији око 8 % а услед труљења и других оштећења од 3-4%



Системи складиштења кромпира: 1) подземно 2) традиционално – ван објекта и 3) у објектима. Подземна складишта и она за складиштење ван објекта примењују се за складиштење кромпира за властите потребе или мање производње за тржиште. За семенски кромпир препоручују се системи складиштење у сандуке који омогућавају ефикасније сушење чиме се умањује могућност појаве оштећења и болести. Потребно је у наредном периоду више пажње посветити правилном складиштењу и чувању кромпира јер само тако обезбедиће се квалитетан семенски и меркантилни кромпир.

Дипл.инг. Борко Ивановић

Доношење пословних одлука на фарми

Живот сваког човека се састоји поред осталог и од свакодневног доношења одлука. То је нарочито изражено ако човек живи и управља фармом. У току свог радног дана фармери се суочавају са многобројним изазовима па на основу тога и са доношењем пословних одлука.

Пре него пређемо на инвестициону анализу да направимо увод кроз упознавање са: савременим тенденцијама у пољопривредној производњи и савременим принципима управљања фармом.

“Да бисмо донели добре пословне одлуке морамо сагледати тенденције у пољопривредној производњи“.

* Развој нових метода производње: Тежња ка високој продуктивности и тежња ка смањењу трошкова производње

* Тежња већој продуктивности доводи до пада откупних цена меса и млека- за последњих двадесет година цене су пале и за 40 %!

* Конкуренција која диктира нови приступ у управљању фармом

* Пољопривреда је профитабилна само за оне који прихватају нове технологије и имају крупну робну производњу

* Произвођачи који не мењају производне навике имају велике трошкове у производњи и нису економични и рационални-нестају са тржишта.

Ефекат уласка у ЕУ на село и пољопривредника

- Пад цена;
- Проблем продаје домаће робе;
- Проблем увођења нових стандарда;
- Пољопривредник нема предузетничке иницијативе;
- Нужност реструктурирања производње на имању;

- Пољопривредник нема храбрости за нужне инвестиције, нема властитог дела капитала;
- Напушта се пољопривредна производња на малим имањима, све више је необрађених пољопривредних земљишта на подручјима са тежим условима и
- Са пропадањем сељака, “пропаст” ће идентитет народа!



Мора се инвестирати

Инвестирају углавном они фармери који су у предходном периоду имали успеха у управљању фармом.

Од способности фармера да управља фармом зависи и успех инвестиције.

Управљање фармом

Дефинише се као процес руковођења који се остварује у складу с одређеним правилима, уважавањем проверених начела и применом одређених техника. Функцију управљања врши менаџмент кроз: планирање, организовање, вођење и мотивирање, контролисање и кадровско попуњавање.

Менаџмент у пољопривреди

Менаџмент је вештина координирања факторима производње како би се реализовали циљеви једне организације.

1. Стратешки менаџмент представља доношење одлука о пословној политици у дугорочном временском раздобљу. Стратешки менаџмент укључује: дефинисање пословне мисије (дефинисање темељног разлога постојања неке фарме) и визије (дефинисање положаја фарме у даљој будућности), дефинисање пословних циљева, анализу расположивих ресурса, анализа окружења пословања, одлучивање о адекватној пословној стратегији и имплементација и развијање одабране пословне стратегије.

2. Тактички менаџмент представља дефинисање тактичких поступака којима ће се проводити одабрана пословна стратегија. Кораци тактичког менаџмента: идентификација и дефинисање проблема, идентификација могућих решења, прикупљање података и информација, анализа могућих опција и одабир најбоље, имплементација одлука, контрола и оцењивање резултата и преузимање одговорности за донешене одлуке.

Активности менаџмента

Најважније активности менаџмента су: дефинисање циљева, прикупљање, класификација и анализа података из бројних извора, изналажења алтернативних облика деловања, предвиђање будућих пословних резултата, прихватање и прилагођавање променама, одлучивање, осигурање доступности и организација ресурса, комуникација са запосленима и институцијама, контрола пословања, анализа постигнутих резултата и преузимање одговорности за постигнуте резултате.

Дипл.инг Мирослав Јаћимовић

Управљање ризиком у пољопривреди ЕУ

У наредном периоду очекује се повећање ризика у пољопривреди, а ту се пре свега мисли на производну нестабилност узроковану климатским променама, променљивост цена, нестабилност понуде и тражње.

Одговорност за управљање ризицима је у значајној мери у рукама фармера. Заједничка пољопривредна политика пролази кроз велике реформе у правцу веће тржишне оријентисаности.

Смањења буџета, питања заштите животне средине и трговинске размене довеле су до смањења тржишних интервенција у пољопривреди. Управо због тих разлога фармери у ЕУ све више пажње посвећују управљању ризиком. Управљање ризицима у пољопривреди је важно из више разлога. Чак ако се и успешним управљањем ризиком он и смањи на фарми то не мора да значи да је самим тим обезбеђено и благостање, стабилност прихода, као и прехранбена сигурност земље у крајњем случају. Два најзначајнија ризика са којима се

суочавају пољопривредници су везани за нестабилност приноса и нестабилност цена.

Очекиване климатске промене у наредном периоду доводиће до екстремних временских догађаја који се негативно деловати на приносе. С друге стране, очекује се дугорочни поремећај у понуди и тражњи за пољопривредним производима, као последица повећања светске популације и ограничених ресурса (обрадиво земљиште, вода, енергија). Пољопривредници могу потенцијално да смање дејство неповољног утицаја који је уследио, или алтернативно могу превентивно деловати како би се штетни утицај

избегао. Надлежности менаџера ризика су:

- Управљање процесима анализе ризика
- Постављање циљева и приоритета
- Одлучивање да ли је потребна процена ризика
- Успостављање начина процене ризика
- Успостављање смера процене ризика и збор најефикаснијег начина контроле
- Тражење мишљења заинтересованих
- Одлучивање и анализа контролних мера

Дипл.инг Радован Шеварлић

Стање озимих усева у Моравичком округу и превентива против полегања стрнина

Јесења сетва у Моравичком округу углавном је завршена у оптималном року на неких 11.500 хектара . Посејано је 8300 ха озиме пшенице , 1100ха јечма , 800 ха осталих стрнина (тритикале , озими овас) и око 400ха крмног биља . Ово су површине нешто веће од просечних али такође и нешто мање од прошлогодишњих. Што се стања усева тиче , јесен је била блага и усеви су у зиму ушли у доста доброј кондицији . Евидентан је мањак падавина (свега 44 литра у новембру и децембру)

Као и недостатак снежног покривача средином децембра када су се температуре спуштале и до --10 целзијусових степени . На пшеници то углавном није оставило трага али на јечмовима има доста жутила а местимично и изразитих оштећења. Што се полегања стрнина тиче , у току претходног вегетационог периода имали смо доста проблема на нашем терену, па је корисно на време дати информације у сврху превентиве ове појаве . Обзиром да се у нашем крају пшеница врло често сеје у плодореду после кромпира који се интензивно дјубри, као и да се доста користи семе из амбара па производјачи у страху од

лошије клијавости знатно повећавају сетвену норму , на великом броју парцела имамо прегусте усеве исфорсиране азотом и самим тим склоне полегању .

Потребно је само да се склопе неповољни временски услови у периоду између класања и зрења па да дође до великих штета . Полегање стрнина је најчешће условљено претераним издуживањем интернодија , нарочито прве и друге па ово на време треба спречити . Пре свега на проблематичним парцелама треба обратити пажњу на избор сорте и коришћење декларисаног семена у количинама препорученим од произвођача . При ђубрењу редуковати количину азота и врло обазриво прихрањивати а по потреби и искључити пролећну прихрану . Уколико смо већ погрешили у првим фазама оваквих усева и крајем зиме утврдили да су прегусти обавезно применити дрљање или третирање хемијским препаратима .

У пракси се одлично показао БАСФ – ов препарат СУСОСЕЛ 750 који смањује растојање између коленаца (тј. Скраћује интернодије) а смим тим чини стабло краћим дебљим па тиме и отпорнијим на полегање.Користи се у дози од 1 до 2 л (у зависности дали је сорта ниска или висока) прскањем у фази бокорења до другог коленаца , најбоље у време првог прскања пшенице јер се добро меша са хербицидима и фунгицидима. Прошле године га је било тешко набавити на тржишту па неби било на одмет набавити га на време.

Дипл.инг Милан Дамљановић